

A romániai magyar közélet 1997. évi kronológiája

- Január 5. Az elmúlt esztendő utolsó napjaiban lezajlott kormánykoalíciós tárgyalások eredményeként az RMDSZ jelöltjei közül a kormány két prefektust és nyolc alprefektust iktatott be. Hargita megyében Dézsi Zoltán, 50 éves tanár, Gyergyószentmiklós polgármestere kapott prefektusi kinevezést, Szatmár megyében pedig Riedl Rudolf 52 éves mérnök foglalta el a prefektusi széket. A nyolc kinevezett és beiktatott alprefektus: Arad megyében Bognár Levente, 40 éves mérnök, az RMDSZ megyei ügyvezető elnöke; Bihar megyében Modok Gusztáv, 52 éves jogász-közgazdász; Kolozs megyében Buchwald Péter, 59 éves kutató vegyész; Kovászna megyében Gazda László, 48 éves mérnök; Hunyad megyében Segesvári Miklós, 44 éves jogász; Maros megyében Burkhardt Árpád, 55 éves műépítész; Szilágy megyében Csóka Tibor, 45 éves közgazdász; Bukarestben Czédly József, 70 éves jogász-közgazdász. (RMDSZ Tájékoztató, Bukarest-a továbbiakban: T jan. 6. 938.)
- Január 6. A román kormány kinevezte az RMDSZ két államtitkárát. Az Egészségügyi Minisztériumban dr. Molnár Géza György 54 éves kolozsvári járványtani kutatóorvos, a Vízügyi, Erdőgazdálkodási és Környezetvédelmi Minisztériumban Kiss János Botond 56 éves biológus, a Duna-delta évtizedek óta Tulceán élő, ismert kutatója nyerte el az államtitkári posztot. (T jan. 7. 939.)
- Január 14. Kineveznek *négy* újabb RMDSZ-es államtitkárt. Oktatásügyi Minisztérium: Béres András; Területrendezési Minisztérium: Borbély László; Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium: Kovács Adorján; Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium: Bara Gyula. (T jan. 14. 944.)
- Január 23. „A romániai magyar közösség nagy várakozással tekint a jövőbe, igényei közé tartozik az önálló Bolyai Egyetem visszaállítása - olvasható a Bolyai Társaság nyilatkozatában.
- Január 25. A román kormány jóváhagyta a Kisebbségvédelmi Hivatal létrehozásáról és működéséről szóló határozatot. A döntéssel gyakorlatilag megkezdheti munkáját a Tokay György miniszter vezetésére bízott, közvetlenül a miniszterelnöknek alárendelt kisebbségügyi intézmény, amelynek meghatározták felépítését és hatáskörét. A 46 fős Kisebbségvédelmi Hivatal struktúrájához egy államtitkár; egy miniszteri tanácsos és négy igazgatóság, továbbá egy, a romák társadalmi beilleszkedését szolgáló és felügyelő országos hivatal tartozik (T jan. 28. 954.)
- Január 25. A Romániai Magyar Pedagógus Szövetség Szovátán tartotta tisztújító közgyűlését. Asztalos Ferenc a napokban elfogadott, a tanügyi dolgozók helyzetét rendező státútumról tájékoztatta a közgyűlést. A tisztújítás során újraválasztották Lászlófy Pált elnöknek, továbbra is Bíró István a főtitkár, az alelnökök: Pál Ferenc (Székelyföld), Szöcs Judit (Közép-Erdély), Matekovics Mihály (Partium) és Nagy F. István (oktatáspolitikai alelnök). (Romániai Magyar Szó, Bukarest - továbbiakban: RMSZ jan. 30.)
- Január 31. A magyar nyelvű egyetem kérdése a megváltozott helyzetben címmel szervezett megbeszélést Kolozsváron az RMDSZ Szabadelvű Köre. Az egyetemi diákokból és érdeklődőkből álló közönség előtt Cs. Gyimesi Éva, Magyar Vincze Enikő, Egyed Péter és Magyar Nándor László olvasott fel vitaindító tanulmányt. Szerintük sokan nem képesek a korszerűségi követelményeket felismerni, a hajdani Bolyai Egyetemből mítoszt csináltak. A négy előadó szerint időszerűtlen a különálló magyar egyetemi infrastruktúra kiépítése. Dezső Gábor, a Bolyai Társaság titkára felolvasta a Bolyai Társaság január 23-i nyilatkozatát. Vita alakult ki arról, hogy a jelenlegi feltételek mellett reális lehet-e az az igény, hogy a közeljövőben megalakuljon és működjön az önálló magyar egyetem. A felszólalók többsége kiállt az önálló Bolyai Egyetem mellett. (Szabadság, Kolozsvár-továbbiakban: SZ febr. 3., 6., 7.; RMSZ febr. 5.)
- Február 10. Az önálló magyar egyetem jogos igénye a romániai magyar közösségnek, szögezte Horváth Andor, a Bolyai Társaság elnöke a Szabadelvű Körhöz intézett nyílt levelében. Az

egyetem szétválasztása, az osztozkodás nem járható út, a reális elképzelés az új egyetem. Azonnali célnak kell tekinteni a kolozsvári egyetem, a Zeneművészeti és a Képzőművészeti Főiskola, a marosvásárhelyi Orvosi Egyetem román-magyar kétnyelvűségének azonnali elismertetését (SZ febr. 10.)

Február 12. A Szabadság közölte Cs. Gyimesi Éva tanszékvezetőnek a Szabadelvű Kör január 31-i ülésén elhangzott előadását. Kolozsváron az önálló magyar egyetem szerinte a következőt jelentené: „egy szabadalmazott és a bevált modellekkel nem törődő, helyi gyártmányú, barkácsolt torzszülöttet és egyfajta szellemi gettót: bezárkózást a nyelvi-nemzeti sajátosságba. Ehelyett Cs. Gyimesi Éva két- vagy akár többnyelvű egyetem kialakítását tartaná szükségesnek (SZ febr. 12.)

Február 24. Balti Gábor helyettes külügyi államtitkár és Petru Cordos külügyi főigazgató vezetésével Budapesten megkezdődött a magyar-román szakértői tárgyalások második fordulója. A megbeszélésen az alapszerződés végrehajtását szolgáló kormányközi vegyesbizottság létrehozásáról, a két külügyminisztérium együttműködéséről és a konzuli hálózat bővítéséről volt szó. Az első forduló január 23-24-én Bukarestben volt. (RMSZ febr. 26.)

Február 25. Budapesten befejeződött a kormányközi vegyesbizottság létrehozásáról szóló jegyzőkönyv szövegegyeztetése. Balti Gábor beszámolt arról, hogy az alapszerződés egyes pontjainak végrehajtására kilenc albizottságot hoznak létre. (RMSZ febr. 27.)

Február 27. Az RMDSZ kezdeményezésére a kormánykoalíciót alkotó pártok frakcióvezetői, illetve elnökei aláírták a kormánykoalíciós pártok parlamenti együttműködésének szabályzatát. A szabályzat, amelynek kidolgozásában ugyancsak oroszánrészt vállalt az RMDSZ parlamenti csoportja, megszabja a kormánykoalíció működésének alapelveit - többek között a konszenzus elvének alkalmazását a döntések meghozatalában -, és számos rendelkezést tartalmaz a törvényhozói munka összehangolására vonatkozóan. (T febr. 28. 977.)

Február 8. A Szövetségi Képviselők Tanácsa (SZKT) Marosvásárhelyen tartott ülésén Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke kifejtette, hogy a kormányba való belépést megelőzően érvek és ellenérvek ütköztek egymással. Szerinte a romániai kormányprogram kompromisszum eredménye, de szerepelnek benne az RMDSZ fontos célkitűzései: decentralizáció, nemzetközi jogszabályok jóhiszemű alkalmazása és ennek megfelelően a belső törvények módosítása, az erőszakos asszimiláció és az etnikai összetétel megváltoztatásának tiltása, kisebbségi törvény elfogadása, az egyházak egyenjogúságát biztosító egyházi törvény elfogadása, az anyanyelvi műszaki, szakmai, egyetemi oktatásra vonatkozó tiltások felszámolása. (RMSZ márc. 1.)

Február 27. Tőkés László püspök, az RMDSZ tiszteletbeli elnöke 25 pontos javaslatot terjesztett elő. Tőkés szerint az RMDSZ kormányba lépve elmulasztotta megfogalmazni jogos követeléseit, ezt pótolni kell. A dokumentum sürgeti az RMDSZ által kidolgozott autonómia-törvénytervezet, valamint a kisebbségi és vallásügyi törvény elfogadását, a tanügyi törvény felülvizsgálatát, a kisebbségek kollektív jogainak elismerésére vonatkozó tárgyalások megkezdését, a magyar művelődési élet autonómiájának biztosítását, az állami magyar nyelvű közszolgálati médiák autonómiájának biztosítását, a felekezeti oktatás 1948 előtti állapotoknak megfelelő helyreállítását és állami támogatását, az egyházi javak visszaadását, az anyanyelv használatát a közigazgatásban, igazságszolgáltatásban és a közéletben, magyar prefektusok kinevezését a székely megyékbe, valamint a román-magyar kerekasztal megszervezését. (SZ febr. 27.)

Március 3. Bukarestben ülésezett az RMDSZ Operatív Tanácsa. A tanácskozás napirendjén a kormányzati munka során felmerülő kérdések megvitatása, a további teendők megjelölése szerepelt. Az Operatív Tanács úgy döntött, hogy az RMDSZ részt vesz a január 31-i kormányrendelettel létrehozott és ezután megalakuló új konzultatív testületben, a Nemzeti

Kisebbségek Tanácsában. Az új testület létrehozásában, a rendelet meg alkotásában fontos szerepet játszott Tokay György. A Nemzeti Kisebbségek Tanácsa nem a kormánnyal, hanem a Kisebbségvédelmi Hivatallal áll kapcsolatban, együttműködik a kisebbségi szervezetek tevékenységének összehangolásában. (RMSZ márc. 5.)

Március 5. A Nemzeti Kisebbségvédelmi Főosztály létesítéséről, szervezéséről és működéséről szóló kormányhatározat szerint a miniszterelnöknek alárendelt, a nemzetiségi kisebbségügyi miniszter vezetésével működő főosztály törvénytervezeteket dolgoz ki, véleményezi a kisebbségekre kiható törvénytervezeteket, pénzügyi támogatást nyújt a kisebbségi szervezeteknek, megvizsgálja a kisebbségek jogait sértő észrevételeket, előmozdítja a kisebbségek identitásának megőrzését. A Nemzeti Kisebbségvédelmi Főosztály mellett konzultatív szervként működik a Nemzeti Kisebbségek Tanácsa. (RMSZ márc. 5.)

Március 8. A Bolyai Társaság közgyűlést tartott Kolozsvárott. Egyhangú határozatot hoztak arról, hogy a Bolyai Társaság kéri az önálló kolozsvári állami magyar Bolyai Egyetem létesítésének törvénybe iktatását. Szakbizottságot kell felállítani, amely kidolgozza ennek részleteit, a Bolyai Társaság részt kíván venni ebben a munkában. A Bolyai Társaság továbbá felkéri az RMDSZ-t, hogy tegye meg az ehhez szükséges lépéseket, és ilyen irányú döntést vár a jelenlegi hatalomtól is. Sürgető feladatnak tekintik a magyar nyelv státusának bizonyos egyetemeken struktúrájában való megszilárdítását, törvényes rendezését, beleértve egyes felsőoktatási intézmények kétnyelvűségének elismerését. A tisztújítás során újválasztották elnöknek Horváth Andort, az alelnök Neményi Ágnes, a titkár Kása Zoltán lett. (RMSZ márc. 13.; SZ márc. 10.)

Március 92. Kétnapos hivatalos látogatásra Budapestre érkezett Victor Ciorbea miniszterelnök. Ciorbea Horn Gyulával tartott megbeszélést, majd a két miniszterelnök által vezetett delegációk tárgyaltak egymással. Aláírták a kormányközi együttműködési és aktív partnerségi vegyes bizottság, valamint a kormányközi gazdasági vegyes bizottság létrehozásáról szóló egyezményt. A szakminiszterek által aláírt további egyezmények egyike lehetővé teszi, hogy a jövőben csökkenjen a várakozási idő a román-magyar vasúti átkelőhelyen. A román kormányfő szerint nincs elvi akadálya a magyar egyetem újraindításának sem. Első lépésként a Babeş-Bolyai Egyetemen ősztől két magyar szak indul. Ciorbea egyetértett a kétnyelvű helységektáblák elhelyezésével. (RMSZ márc. 14.)

Március 14. Victor Ciorbea miniszterelnök március 15-e alkalmából üzenetet intézett a romániai magyarsághoz, melyet kérésére magyar és román nyelven továbbítottak a megyei prefektúrákra, terjesztés céljából. „Magyar testvéreink számára március 15-e a szabadságot, a bátor kiállást, a haladást jelképezi, Kossuth Lajos nevét pedig ugyanolyan tisztelet övezi körükben, mint amilyenel mi, románok emlékezünk Avram Iancura.” Az egész üzenetet áthatja a baráti kézfogás szándéka. (RMSZ márc. 14.)

Április 5. Déván ülésezett az RMDSZ Szövetségi Képviselők Tanácsa. A legégetőbb kérdés az egyetem ügye volt. A Kolozsvári Magyar Diákszövetség (KMDSZ) arra kérte az SZKT-t, fogadja el az általuk kidolgozott, a Bolyai Egyetem beindításával kapcsolatos határozattervezetet. Markó Béla szerint ősze nem fogják kettéválasztani a Babeş-Bolyai Tudományegyetemet. A romániai magyar állami egyetemmel kapcsolatosan folyik a szakmai és társadalmi szervezetek szintjén a vélemények megfogalmazása és cseréje. (RMSZ ápr. 7.)

Április 5. Az SZKT-hoz intézett levelében Tőkés László kérte, hogy a testület fogadjon el határozatot a kolozsvári Bolyai Egyetem ügyében, továbbá indítványozta, hogy az RMDSZ foglaljon állást a kisebbségben élő balkáni román közösségek helyzetével kapcsolatosan. Az SZKT Állandó Bizottsága, mivel a két dokumentum ismertetésére közvetlenül az egy napos tanácskozás bezárása előtt került sor, szükségesnek tartotta állásfoglalásában közölni az alábbiakat: Az önálló magyar egyetem kérdésére az SZKT visszatér, amikor az Ügyvezető Elnökség Oktatási Főosztálya kidolgozza és előterjeszti - egy korábbi SZKT-határozat értelmében - az önálló magyar felsőoktatás létrehozására vonatkozó programtervezetét, és

megtörténik a tanügyi törvény 1997 áprilisára ígért parlamenti módosítása. Az RMDSZ tiszteletbeli elnökének a balkáni román közösségek ügyében tett indítványával az SZKT Állandó Bizottsága egyetértett. (SZ ápr. 10.)

Április 8. A Romániai Magyar Keresztény Egyházak Elöljáróinak Állandó Értekezlete állásfoglalást adott ki a Bolyai Tudományegyetem ügyében. 1959-ben erőszakosan felszámolták a magyar egyetemet, az 1989-es fordulatot követően a romániai magyarság egyöntetűen kiállt a magyar nyelvű felsőoktatás visszaállítása mellett. Az egyházak szükségesnek tartják, hogy az önálló magyar egyetem újraindításával orvosolják a négy évtizeddel ezelőtti jogfosztást. Az állásfoglalást a magyar történelmi egyházak püspökei írták alá. (SZ ápr. 8.)

Április 17. Megalakult a Kisebbségvédelmi Hivatal kolozsvári kirendeltsége; a kolozsvári iroda a Kolozs megyei prefektúra épületében van; 15 megyét lát el. (SZ ápr. 18.)

Április 18. Heves támadások érték Fodor Imrét, Marosvásárhely polgármesterét, mert a polgármesteri hivatal alkalmazási feltételeként előírta a román és a magyar nyelv ismeretét. Tamás Sándor képviselő a román alkotmány és a Románia által elfogadott nemzetközi dokumentumok vonatkozó részeivel igazolta, hogy Marosvásárhely RMDSZ-es polgármesterének pályázati felhívása sem az alkotmány előírásaival, sem a nemzetiségek békés egymás mellett élésének íratlan szabályaival nem ütközik. Marosvásárhelyen a város nemzetiségi megoszlása: 52 százalék magyar, 46 százalék román és 2 százalék más nemzetiségű. (SZ ápr. 18.)

Április 21-22. Budapesten kétnapos tanácskozást tartottak Az egyházak szerepvállalása a nemzeti kisebbségek közösségépítésében címmel. 1945 óta először találkozott a Kárpát-medence magyar történelmi egyházainak csaknem 150 képviselője. Tabajdi Csaba államtitkár bevezetőjében hangsúlyozta, hogy a Határon Túli Magyarok Hivatala kiemelt feladatának tekinti a kisebbségben élő magyarság önszerveződésének ügyét. Az államtitkár kifejtette: a magyar kisebbségek számára fontos, hogy a történelmi magyar egyházak visszakapják korábban elvett vagyonukat, illetve méltányos módon kárpótolják őket. (RMSZ ápr. 23.)

Április 24. Az Európa Tanács parlamenti közgyűlése április 24.-i határozatával felfüggesztette Románia monitorizálását. A határozat előírja, hogy Romániának egy éven belül módosítania kell a Büntető törvénykönyv alapvető szabadságjogokkal ellenkező előírásait, javítania kell a börtönviszonyokon, meg kell oldania az utcagyerekek helyzetét, törvénybe kell léptetnie az elkobzott javak visszaszolgáltatását vagy a kárpótlást, továbbá intézkednie kell a román társadalmi integrációja érdekében. A vita során újabb feltételként szabták az Európai szociális charta ratifikálását, a nemzeti kisebbségi jogok biztosítását az ET 1201-es ajánlása szellemében. (SZ ápr. 25.)

Április 23. A Babeş-Bolyai Tudományegyetem sajtótájékoztatóján Andrei Marga rektor kijelentette, hogy ez évben nem létesítenek magyar nyelvű tagozatot a jogi karon, 28 magyar és 8 német nyelvű tagozat fog működni az egyetem keretén belül. A szakokon belül román, magyar és német részleget hoznak létre. Az adott nyelveken előadó tanárok külön részlegeket fognak alkotni, amelyeknek igazgatói a dékánnak vagy dékánhelyettesnek lesznek alárendelve. A BBTE szintjén Szilágy Pál rektorhelyettes felel a magyar nyelvű oktatásért, Nicolae Bocsan a román nyelvűért és Wolfgang Breckner a német nyelvűért. (RMDSZ Sajtófigyelő, Kolozsvár - a továbbiakban: SF - ápr. 24. 76.) A jogi karon harminc helyet különítettek el a magyar nyelven érettségizett felvételizők számára. A kémia szakon húsz, a geológia-földrajz szakon tíz helyet biztosítottak magyar anyanyelvű diákoknak (SZ ápr. 25.)

Április 28-30. Petre Roman házelnök vezetésével a romániai szenátus küldöttsége Budapestre látogatott. A delegáció találkozott Horn Gyula miniszterelnökkel, Kovács László külügyminiszterrel, Göncz Árpád köztársasági elnökkel, az MSZP vezetőivel. A felek egyetértettek abban, hogy áttörés következett be a magyar-román kapcsolatokban. (RMSZ ápr. 30.; SZ máj. 1.) Göncz Árpád köztársasági elnök felajánlotta Petre Romannak:

Magyarország átadja tapasztalatait Romániának a gazdaság átalakulással kapcsolatban, hogy segítsen a hibák elkerülésében. A Babeş-Bolyai Tudományegyetemmel kapcsolatban Petre Roman kifejtette: nem lenne szerencsés részekre osztani az intézményt. (RMSZ máj. 1.) Román-magyar vegyes kamara létrehozásában állapodott meg Magyarországon Petre Roman és Tolnay Lajos, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnöke. (RMSZ máj. 1.)

Április 26. Kolozsváron tartotta meg az Erdélyi Múzeum-Egyesület éves közgyűlését. Benkő Samu elnök leszögezte: „Jogaink visszaszerzésében nem történt változás.” Még mindig az anyanyelvi oktatási rendszer visszaállítása a legégetőbb gond, ugyanúgy, mint hét évvel ezelőtt. A kulturális javak visszaigénylése is fontos követelés. Az EME taglétszáma jelenleg 3125 fő. Az egyesület önerőből a tevékenységéhez szükséges anyagiaknak alig öt százalékát képes előteremteni. Az EME kiállt a Bolyai Egyetem mellett, felmerült az alkotmány megváltoztatásának szükségessége is: a magyar nyelv csak úgy használható természetességgel, ha az ország második nyelvének fogadják el. Kötő József, az RMDSZ alelnöke kifejtette, hogy a romániai magyarság a felsőoktatás megteremtésében három forrásra támaszkodhat: az állami költségvetésre, az önszerveződésre és az anyaországi támogatásra. (SZ ápr. 30.)

Május 2. Emil Constantinescu elnök találkozott a 16 romániai egyház vezetőivel. Lucian Muresan görög katolikus érsek szerint a találkozó csalódást keltett. Az államfő állást foglalt az egyházi és közösségi javak fokozatos visszaszolgáltatása mellett, ezt azokkal kell kezdeni, amelyeket már jelenleg is a zsidó, német és magyar közösség használ. Jakubinyi György érsek szerint konkrétumokról akkor lesz szó, amikor az elnök külön fogadja az egyes egyházak képviselőit. Constantinescu kifejtette, hogy a magyar történelmi egyházak vagyonának visszaadása sajátos problémát jelent. Szavaiból kitűnt, hogy nem fogják a történelmi egyházak minden követelését teljesíteni. (SZ máj. 5.)

Május 3. Kijevben az ukrán és román külügyminiszter aláírta a két ország közötti alapszerződés véglegesített szövegét. Hennagyij Udovenko ukrán külügyminiszter elmondta: az alapszerződés értelmében a két fél sérthetetlennek ismeri el a jelenlegi határokat, és a jövőben is tartózkodni fog a határmódosítási törekvéstől. A Kígyó-sziget körüli, kőolajban gazdag tengerfenék kiaknázásáról a felek két éven belül fognak megegyezni. (SZ máj. 5.) Valeriu Stoica igazságügy-miniszter kifejtette, hogy a román-ukrán alapszerződés megkötése „nem zárja el az utat a románok egyesülése előtt”. Ahogy a németek egyesülni tudtak, miért ne tehetnék meg ugyanezt a románok, mondta Stoica. (RMSZ máj. 6.)

Május 4. Markó Béla vezetésével Duray Miklós, az Együttélés elnöke meghívására RMDSZ-küldöttség látogatott Szlovákiába. Révkomáromban pártközi megbeszélésre került sor. Markó Béla elmondta: „a Magyarország határain kívül élő magyar közösségek politikai szervezeteivel az RMDSZ eddig is folyamatos kapcsolatot tartott fent, szlovákiai látogatásunk is e rendszeres kapcsolat részének tekinthető.” Az RMDSZ új helyzete lehetőséget kínál arra, hogy a térség kisebbségi politikájában új modell érvényesítésével próbálkozzanak (RMSZ máj. 6.)

Május 8. Birtalan Ákos turisztikai miniszter kijelentette: amennyiben a parlament nyári vakációja előtt nem kerül sor az oktatási törvénynek a kormányprogramban előírtak szerinti módosítására, lemond tisztségéről. Hangsúlyozta, azért jelzi két hónappal a tavaszi parlamenti ülésszak lezárása előtt elhatározását, hogy ne mondhassák, lépése „derült égből villámcsapás. Béres András tanügyi államtitkár, Tokay György kisebbségvédelmi tárca nélküli miniszter, valamint Kelemen Hunor művelődési államtitkár megerősítették, hogy vállalják a szolidaritást Birtalan Ákossal. (RMSZ máj. 9.)

Május 18. A román kormány jóváhagyta a 84/1995-ös tanügyi törvény kiegészítésére és módosítására vonatkozó törvénytervezetet. Ez tartalmazza egyrészt a romániai oktatás általános reformját szolgáló szabályozásokat, másrészt a romániai magyarság RMDSZ által megfogalmazott jogos igényét az anyanyelvi oktatásra vonatkozó diszkriminatív, a kisebbségi

oktatást korlátozó rendelkezések eltörlésével kapcsolatban. A tervezett módosítások értelmében megszűnik a kisebbségek nyelvén történő szakmai oktatásra vonatkozó tiltás, lehetővé válik az anyanyelven való egyetemi felvételi, külön tankönyvek szerint folyik a román nyelv és irodalom oktatása a kisebbségi iskolákban, magyar nyelven lehet oktatni a történelmet és a földrajzot, a helynevek és más fogalmak kötelező román nyelvű elsajátítása mellett. Minden szakmában - beleértve a jogtudományt, közgazdaságtant, műszaki felsőoktatást - lehetővé válik az anyanyelvi egyetemi-főiskolai oktatás. Az egyházi iskolák világi oktatást is folytathatnak, és ehhez részben állami támogatásra is számíthatnak (T máj. 19. 1029.)

Május 17. Kölcsey Ferenc és Szilágyi Domokos után szobra van immár Szatmárnémetiben Dsida Jenőnek is. A mellszobrot - Andrassy Kurta János alkotását - alig száz méterre a költő egykori lakóházától avatták fel. (RMSZ máj. 19:)

Május 18. Pünkösöd napján Gyergyószentmiklóson felavatták Kossuth Lajos egész alakos, műköből készült szobrát, Miholcsa József szobrászművész alkotását. Márton Áron mellszobra és a Millecentenáriumi Emlékmű után ez a művész harmadik Gyergyószentmiklóson felállított munkája. (RMSZ máj. 21.)

Május 25. Háromnapos hivatalos látogatásra Romániába érkezett Göncz Árpád köztársasági elnök A Románia államelnökével folytatott tárgyalása után megtartott közös sajtóértekezleten Constantinescu kijelentette: a két ország kapcsolatai modellként szolgálhatnak a térségben, amelyet konfliktusok gyötörnek Göncz Árpád a Victor Ciorbea miniszterelnökkel folytatott megbeszélésről elmondta: örömmel nyugtázta az alapszerződés megvalósításában elért eredményeket, a kisebbségi kérdések megoldására tett lépéseket (RMSZ máj. 27.) Göncz Árpád találkozott az RMDSZ vezetőivel. A magyar köztársasági elnök az RMDSZ kormányzati szerepvállalását olyan lépésnek ítélte, amelyet nem lehetett és nem is lett volna szabad megkerülni. (T máj. 26. 1034.) Göncz Árpád találkozott Ion Iliescu volt elnökkel. A találkozó után Iliescu elnök az újságírók előtt kifejtette, hogy a román állam mindig széles körű jogokat biztosított a kisebbségeknek, más országok viszont, Magyarország vagy Franciaország, asszimilálták őket (RMSZ máj. 27.)

Május 26. Göncz Árpád felavatta a Bukaresthez közeli Snagovban a Magyarország 1956-os miniszterelnöke, Nagy Imre és társai emlékére felállított oszlopot. Göncz Árpád újabb megbeszélést folytatott Emil Constantinescuval a Romániában tartózkodó Leni Fischer asszony és Daniel Tarschys, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének elnöke, illetve az Európa Tanács főtitkára jelenlétében. (RMSZ máj. 28.)

Május 27. A magyar államfő Kolozsvárott villásreggelin fogadta az erdélyi magyar történelmi egyházak vezetőit Ezután az időközben Kolozsvárra érkezett Constantinescu államfővel koszorút helyeztek el a Biasini-ház falán lévő Petőfi-emléktáblához, valamint a Memorandisták emlékművéhez. Délután Göncz Árpád Marosvásárhelyt megkoszorúzta a székely vértanúk emlékművét és beszédet mondott a város főterén. Göncz Árpád kifejtette: Magyarország érdeke, hogy Románia az Európai Unió tagja legyen, hiszen akkor biztonságban tudhatja Erdély magyarjait, s nem választja el őket nehezen átjárható határ. Göncz Árpád kijelentette, hogy látogatásának célja az volt, hogy Constantinescu elnökkel végiggondolják a román-magyar együttműködést a csatlakozást illetően, illetve megteremtsék az együttműködés feltételeit. Hozzátette, hogy hite szerint a tavalyi választások után az RMDSZ részvételével létrejött új román kormány biztosíték a romániai nemzetiségek érdekeinek, jogos igényeinek figyelembe vételére. Göncz Árpád elégedetten nyugtázta, hogy a román kormánynak az önálló magyar nyelvű egyetem létesítése ellen sincs elvi kifogása. (SZ máj. 28.)

Május 28. Bill Clinton amerikai elnök Emil Constantinescuhoz és Göncz Árpádhoz intézett üdvözlő levelet. Ebben hangsúlyozta, hogy a két államfő találkozása történelmi jelentőségű, a megbékélés, valamint a barátság megszilárdítása Magyarország és Románia között

példaértékű Európa és az egész világ számára. Göncz Árpád és Emil Constantinescu közös válaszában mondott köszönetet Bill Clintonnak ezért az üzenetén, amelyet az első magyar-román államfői találkozó alkalmából küldött. (RMSZ máj. 29.)

Május 30. Tőkés László a vele készült interjúban a magyar államfő látogatásával kapcsolatban kijelentette: „Nem szeretem előre történelminek minősíteni az eseményeket.” Elmondta, hogy Göncz Árpádnak átadott egy levelet, melyhez a mostani helyzetet szemléltető dokumentációt mellékelte. Levelében azt írta, hogy akkor fog történelmivé válni az esemény, ha az integrációt szolgáló és a jószomszédi kapcsolatokat javító eredmények kiegészülnek a romániai magyarsághelyzetét javító intézkedésekkel. Tőkés László vérszegénynek tartotta az oktatási és a közigazgatási törvény módosítását. Az oktatási törvény szerinte két alapvető dologban elmarad az eredeti, félmillió aláírással támogatott változattól, az egyik a Bolyai Egyetem, a másik pedig az egyházi vagyoni kérdése. A Bolyai Egyetem ügyében Tőkés László szerint jóvátételre van szükség. (SZ máj. 30.)

Május 24. Ünnepelesen felavatták Zágónban az újjáépült Mikes-Szentkereszty-udvarházat. A Székely Nemzeti Múzeum patronálásával helyére került a Mikes Kelemen-, Csutak Vilmos- és Kiss Manyi- emlékkiállítás anyaga, a róluk elnevezett emlékszobákban. Ünnepelesen leleplezték a Mikes Kelemen-mellszobrot, Bocskai Vince szobrászművész alkotását. (RMSZ máj. 27.)

Május 28. Nem engedélyezett tüntetést szerveztek Székelyudvarhelyen, melynek során erőszakkal eltávolítottak a Csereháton svájci segítséggel épülő árvaházból az ott tartózkodó görög katolikus apácákat. Az akció során nem történt testi sértés. Az 1991. évi svájci adományozás kedvezményezettje a gyergyószentmiklósi Szent Miklós Alapítvány. Az eredeti szerződésben kikötötték, hogy Székelyudvarhelyen, a Cserehát negyedben felépülő árvaházban Székelyudvarhely fogyatékos gyermekeit helyezik el. A Szent Miklós Alapítvány senkit sem hatalmazott fel arra, hogy képviselője legyen. 1996 júniusában - az építkezés végső szakaszában - az Aris Industrie Rt. elajándékozta az épületet a bukaresti Szeplőtelen Szív görög katolikus kongregációnak, hogy ők létesítsenek az épületben árvaházat, tehát önkényesen változtattak az épület rendeltetésén. A Vacaroiu-kormány egyik utolsó intézkedéseként az építkezés telkét a bukaresti apácarendnek adományozta. A város tiltakozott a döntés ellen, mert a közel 70 ezer lakosú városban mindössze 33 görög katolikus él. Az új kormány megsemmisítette az adományozást, a telek visszakerült az önkormányzat tulajdonába. Addig azonban folyt az építkezés, és a hatóságilag lezárt épületbe beköltözött négy görög katolikus apáca. A tüntetés szervezőit megbírságotlák. Megállapították, hogy nem etnikai konfliktusról van szó, hanem tulajdonjogi vitáról. (RMSZ jún. 7-8.)

Június 7. Hivatalos látogatásra Bukarestbe érkezett Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszter. Virgil Petrescu romániai oktatási miniszterrel együtt aláírta a kétoldalú ekvivalencia-egyezményt. (SZ jún. 9.) Ezt követően Magyar Bálint erdélyi körútja során először Brassóba, majd Sepsiszentgyörgyre látogatott. Itt Orbán Árpád megyei tanácselnök elmondta, hogy ősztől a Babeş-Bolyai Tudományegyetem 25 fővel főiskolai szintű menedzserképzést indít Sepsiszentgyörgyön. (SZ jún. 10.)

Június 8. Magyar Bálint kíséretével Illyefalván folytatta erdélyi látogatását. Sepsillyefalván részt vett Mikszáth Kálmán mellszobrának leleplezésén és az emlékmúzeum felavatásán. A miniszter Magyarország ajándékeként átadta Mikszáth Kálmán mellszobrát, Gáti Gábor alkotásának hasonmását. (RMSZ jún. 10.)

Június 9. A magyar művelődési és közoktatási miniszter Marosvásárhelyen megtekintette a Nemzeti Színházban Görgey Gábor *Komámasszony, hol a strukker?* című darabját, majd a Kultúrpalotában marosvásárhelyi értelmiségiekkel folytatott kötetlen beszélgetést. (RMSZ jún. 12.)

Június 10. Erdélyi útjának utolsó napját Magyar Bálint Kolozsváron töltötte. Találkozott a Babeş-Bolyai Tudományegyetem vezetésével, köztük Szilágyi Pál rektorhelyetttel és Cs.

Gyimesi Éva professzorral. Meglátogatta a magyar tanszéket, találkozott a tanárokkal, és átadta a magyar kormány ajándékait. Végül sajtótájékoztatót tartott, ahol beszámolt a látogatás tapasztalatairól. Kifejtette, hogy az önálló magyar egyetem létrehozása már egészen biztosnak látszik. Az egyetem nem jöhet létre a magyar állam segítsége nélkül, de annak működtetése is a vele járó gondok a romániai magyar közösségre és a román államra hárulnak. (RMSZ jún. 13.)

Június 21. Kolozsvárott ülésezett az RMDSZ Szövetségi Egyeztető Tanácsa. A NATO-ba jutás esélyeinek elnapolásával máris felerősödtek a magyarelles hangok, a parlamentben az ellenzék vehemensen támadja a magyarságot, tájékoztatta a résztvevőket Markó Béla. A közigazgatási törvény kompromisszum eredménye. Az RMDSZ eredetileg úgy kérte, hogy tízszázalékos kisebbség esetén fogadják el a többnyelvűséget a közigazgatásban, végül húsz százalékban állapodtak meg. Dr. Csiba Kálmán püspök kifogásolta, hogy a törvény felekezeti oktatásra vonatkozó része hiányos. (RMSZ jún. 25.)

Június 25. Kolozsvárott ülésezett a Romániai Magyar Keresztény Egyházak Elöljáróinak Állandó Értekezlete. A Vallásügyi Államtitkárság megkeresése nyomán foglalkoztak az 1993. október. 28-án benyújtott vallásügyi törvénytervezettel, és megtették módosító javaslatukat. Az előjárók állásfoglalása aggodalommal állapította meg, hogy a tanügyi törvényt módosító tervezet ellentmond az Európa Tanács előírásainak, illetve az egyházak elvárásainak, ugyanis nem biztosítja a felekezeti oktatás helyreállítását, és nem teszi lehetővé az elkobzott egyházi ingatlanok visszaadását. (RMSZ júl. 8.)

Június 30. A Román Televízió vezetősége közleményében bejelentette, hogy a nyáron új műsorrendet léptet életbe. Ennek keretében a magyar adást olyan időpontra tette, amikor az aktív romániai magyar lakosság nem nézheti az adást. A tárgyalások eredményeképpen sikerült elérni, hogy az első adón három napon át egy-egy órás műsor lesz, a másodikon félórás, de mindegyik 17 óra előtt kerül adásba, a kettes adón pedig 14 óra előtt. A román televízió műsorrendjében a tíz százalékos kisebbség részére csupán a műsoridő 3,73 százaléka jut, a lakosság 7,3 százalékát kitevő magyar kisebbség az adásidőnek csak 1,45 százalékát kapja. A műsorváltást azt jelenti, hogy csak a nyugdíjasok és a munkanélküliek nézhetik a magyar adást. (RMSZ júl. 1.)

Július 7. Bill Clinton nyolcórás hivatalos látogatást tett Romániában. Clinton Emil Constantinescuval tárgyalt, majd kormánypárti és ellenzéki politikusokkal találkozott. Elismerően szólt a Romániában bekövetkezett változásokról, kiemelte az RMDSZ kormányban való részvételének fontosságát, a román-magyar megbékélés jelentőségét. (RMSZ júl. 12.)

Július 7. Az erdélyi magyar történelmi egyházak vezetői Kolozsváron találkoztak az RMDSZ vezetőivel. Mikó Lőrinc és Tőkés Elek beszámolt a Bukarestben, a vallásügyi államtitkárságon megtartott gyűlésről, majd elmondta aggályait az egyházi javak visszaadásával és az iskolák ügyével kapcsolatban. (RMSZ júl. 10.)

Július 9. A román kormány elfogadta az oktatási törvényt módosító sürgősségi kormányrendeletet, amely tartalmazza a kisebbségi anyanyelvi oktatás korlátozásának megszüntetését. A kormány ülése után kiadott közlemény szerint a rendelet értelmében a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van ahhoz, hogy minden szinten anyanyelvi oktatásban részesüljenek. (RMSZ júl. 11.)

Július 12. Nyárádszereda főterén, ahol egykor Bocskait fejedelemmé választották, egyházi méltóságok, RMDSZ-vezetők, sok vendég, érdeklődő és Bekecsalja népének jelenlétében - immár harmadszor visszaállították Bocskai István mellszobrát, Horváth Géza alkotását, amelyet a században már kétszer eltávolítottak, és a templomban őriztek (RMSZ júl. 14.)

Július 14. Victor Ciorbea miniszterelnök kinevezte Niculescu Antalt a kormány főtitkárának helyettesévé, államtitkári rangban. Niculescu Antal hatáskörébe tartozik a Remus Opris által vezetett kormányfőtitkárságon, illetve a helyi közigazgatási szerveket koordináló

kormányhivatalon belül három igazgatóság. a minisztériumok főtitkárainak munkáját irányító igazgatóság, a protokolligazgatóság és a jogszabályok alkalmazását felügyelő igazgatóság. Niculescu Antal kinevezésével az RMDSZ megkapta az 1996. novemberi választási eredmények alapján kialakult algoritmus, illetve a koalíciós egyeztetés szerint a szövetséget megillető nyolcadik államtitkári tisztséget. (T júl. 14. 1070.)

Július 14. Megjelent a Hivatalos Közlöny (Monitorul Oficial) 152. számában a tanügyi törvényt módosító sürgősségi kormányrendelet, és ezzel érvénybe léptek a kormányrendeletbe foglalt törvényt módosítások (T júl. 15. 1071.)

Július 16. Victor Ciorbea miniszterelnök sajtóértekezletén az Európai Unió értékelésével kapcsolatban (Románia nem szerepel az EU keleti bővítési tervének első körében) kijelentette: Románia tisztában van azzal, hogy gazdaságilag nincs felkészülve az uniós csatlakozásra. (RMSZ júl. 18.)

Július 19. Marosvásárhelyen a rendőrök szeme láttára román nemzetiségű marosvásárhelyiek újból lefestették a város bejáratánál elhelyezett kétnyelvű helységnévtáblákon a magyar nyelvű feliratot. (RMSZ júl. 21.)

Július 22. A vallásügyi államtitkár hívta össze azt a megbeszélést, melyen megjelent a Romániában bejegyzett 15 egyháznak egy-egy képviselője, akik kifejhették véleményüket a vallásügyi törvénytervezettel kapcsolatban. Az 1993-ban kidolgozott tervezet szövegét újratárgyalták. Előzőleg a történelmi egyházak püspökei egyeztető tárgyaláson vettek részt, ahonnan egységes szövegtervezettel érkeztek a megbeszélésre. A törvénytervezet 78 paragrafusából 30-at tárgyaltak meg. Az ortodox egyház ragaszkodott ahhoz, hogy a hivatalos neve nemzeti egyház legyen. A többi egyház képviselői tiltakoztak, azzal érveltek, hogy ezzel megszűnik az az alkotmányos elv, hogy minden egyház egyenlő. (RMSZ júl. 23.)

Július 23. Az RMDSZ vezetői a szövetség kolozsvári székházában fogadták a Kovács László magyar külügyminiszter által vezetett küldöttséget, melyben a magyar kormány tisztségviselőin kívül jelen volt mind a hét parlamenti párt elnöke, illetve képviselője. Az RMDSZ vezetői ismertették a magyarországi politikusokkal a romániai magyarság helyzetének alakulását, és elemezték a tanügyi törvény, illetve a helyi adminisztráció törvényének módosítása során kialakult helyzetet és lehetőségeket. A magyar külügyminiszter, valamint minden parlamenti párt képviselője pozitívan értékelte az RMDSZ szerepvállalását a kormánykoalícióban és a szövetség által kifejtett eddigi tevékenységet. (T júl. 23. 1077.)

Július 24. Újból lefestették Marosvásárhelyen a magyar feliratokat. A névtáblák védelmét a rendőrség megtagadta. (RMSZ júl. 25.)

Július 25. Két nappal a kolozsvári magyar főkonzulátus újból megnyitása után - Bitay Károly főkonzul szeme láttára- levették a magyar zászlót a főkonzulátus épületéről. A főkonzulátusnak otthont adó református parókiára 30 millió lejes pénzbüntetést rótt ki a Funar irányítása alatt álló polgármesteri hivatal, arra hivatkozva, hogy kitépték a magyar lobogót, ezzel, úgymond, megsértették az épület műemlékjellegét. (Magyar Nemzet júl. 26.) A bukaresti magyar nagykövetség jegyzéket adott át a román külügyminisztériumnak A nem tiltakozó jellegű jegyzékben a magyar fél a román hatóságoktól a jogsérelem mielőbbi megszüntetését, a zászló visszaszerzését és ottmaradásának biztosítását kérte. (Népszava júl. 26.)

Július 29. Ismeretlen tettesek horogkeresztet rajzoltak dr. Kelemen Attila és Kerekes Károly, az RMDSZ parlamenti képviselőinek marosvásárhelyi irodáján levő névtáblára. Értesítették a rendőrséget. Kerekes Károly elmondta, hogy ez az akció szerves része a Marosvásárhelyen korábban beindított etnikai feszültség-keltő kampánynak. Két éve áll a tábla a polgármesteri hivatal épületének oldalbejáratánál, és eddig senkit sem zavart. (Népújság, Marosvásárhely - továbbiakban: NÚ júl. 30.)

- Július 30. A román rendőrség megakadályozta a kolozsvári magyar főkonzulátus épületére kitűzött zászló ellopására irányuló újabb kísérletet, amelyet ezúttal egy darus kocsi segítségével kívántak elkövetni. (RMSZ aug. 1.)
- Július 30. C. V. Tudor, a Nagy-Románia Párt elnöke egy-egy millió lejjel jutalmazta azt a három román férfit, akik július 25-én ellopták Kolozsváron a magyar lobogót, Funar pedig anyagi támogatást ígért családjuknak, és kijelentette, javasolni fogja a városi tanácsnak, hogy a három férfi kolozsvári díszpolgárságot kapjon. (Népszava, júl. 31.)
- Július 25. Tőkés László püspök a Tusnádfürdőn megrendezett nyári szabadegyetemen kifejtette, hogy „az igazi megbékélés csakis olyan, nemzetközileg elkötelezett erők és pártok között valósulhat meg, melyektől távol áll mindenféle nacionalista kizárólagosság vagy internacionalista, kozmopolita nemzetietlenség. A térség három országának NATO-csatlakozásáról szólva Tőkés László kijelentette: „A mi részünkről még az a félelem is megfogalmazódik, hogy Magyarország belépése a katonai szövetségbe egy »új politikai vasfüggöny« leereszkedését jelenthetné a magyar kisebbség előtt.” (SZ aug. 1.)
- Augusztus 14. Horn Gyula miniszterelnök telefonbeszélgetést folytatott Victor Ciorbea kormányfővel. Horn Gyula elismeréssel szólt a román reformtörekvésekről. A magyar kormány minden lehetséges eszközzel támogatja Romániát az euroatlantai csatlakozás feltételeinek teljesítésében. (RMSZ aug. 16-17.)
- Augusztus 17. Antonescu-szobrot lepleztek le Nagysármáson, ahol 1944 szeptemberében 126 zsidó esett áldozatául a vészkorszaknak. Ion Antonescu diktátor sorrendben harmadik romániai szobrát Andrei gyulafehérvári ortodox püspök szentelte fel. (Népszava aug. 18.)
- Augusztus 20. Kovács László külügyminiszter Budapesten találkozott a határon túli magyar szervezetek képviselőivel. A megbeszélésen Tabajdi Csaba politikai államtitkár és Petróczi Sándor, a HTMH elnökhelyettese is részt vett. Az RMDSZ-t Markó Béla szövetségi elnök, Takács Csaba ügyvezető elnök, Verestóy Attila, a szenátusi frakció vezetője és Frunda György szenátor képviselte. A megbeszélésen kölcsönös információcserére került sor a határon kívüli magyar kisebbségek helyzetéről, aktuális törekvéseiről, illetve Magyarországnak a határon túli magyar közösségek helyzetét rendezni kívánó politikájáról, a térség országhoz fűződő viszonya rendezésére irányuló törekvéseiről az európai és euroatlanti integrációs folyamat tükrében. A magyar szervezetek vezetői aggodalmukat fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy Magyarország előnyös helyzete nem jár-e valamilyen fal kiépülésével Magyarország és közvetlen szomszédai között. „Felerősödtek a magyar- és RMDSZ-ellenes támadások a román sajtóban, a kormánykoalíció egy részét sikerült elbizonytalanítani. A következő időben ezt a kérdést kezelni kell” - szögezte le a találkozó után Markó Béla RMDSZ-elnök (Bihari Napló - továbbiakban BN - aug. 22.)
- Augusztus 21-22. Székelyudvarhelyen a Haáz Rezső Múzeum volt a házigazdája a II. összehasonlító magyar kisebbségtörténeti szimpóziumnak; melynek rendezői közé tartozott az Erdélyi Múzeum Egyesület, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézet és a Magyar Történészek Nemzetközi Társulata. Az első találkozót 1996-ban tartották, és akkor úgy döntöttek, hogy a következő öt évben minden alkalommal másik magyar kisebbség ad otthont a tanácskozásnak (Udvarhelyi Híradó, Székelyudvarhely, aug. 26.)
- Szeptember 2. Andrei Cornea lelkesen méltatta Lucian Boia, a Bukaresti Egyetem történész kötetét, amelynek címe magyarul: Történelem és mítosz a románság tudatában (Humanitas, Bukarest 1997), melyet iskolai alaptantárgyul javasol a minisztériumnak. Lucian Boia ugyanis kifejtette, hogy a nagy román nemzeti „mítoszok, az egység, a kontinuitás, a latinitás, továbbá a „jó uralkodó” és a „nemzetközi összeesküvés” mítosza, mind a képzelet termékei. A dáko-román kontinuitás elmélete szintén mítosz, melyet egyébként olyan eminens román történészek is kétségbe vontak, mint Hasdeu, Onciul, Xenopol. De hát akkor hogyan tudjuk indokolni történelmi jogainkat Erdély fölött? - kérdezheti majd a korábbi hivatalos álláspontokhoz ragaszkodó elszörnnyedt román olvasó. Le kell szoknunk arról, hogy

történelmi mítoszokat, érveket hívjunk segítségül, figyelmeztetett Lucian Boia. (SZ szept. 2., átvéve a 22 című bukaresti román hetilap 31. számából.)

Szeptember 3. George Angelescu egyházügyi államtitkár meghívására Bukarestbe érkezett Platty Iván államtitkár, a Miniszterelnöki Hivatal egyházi kapcsolatokkal foglalkozó titkárságának vezetője. Az egyházi tulajdon visszaszolgáltatásának helyzetéről tárgyaltak (NÚ szept. 5.)

Szeptember 4. Megkezdődött a szenátus oktatási bizottságában az oktatási törvény módosítására vonatkozó sürgősségi kormányrendelet vitája. Markó Bélának szinte minden hozzászólás után cáfolnia kellett: Costica Ciurtin (RNEP) hazugságait és csúsztatásait, Gheorghe Dumitrascu szélsőséges, ellenséges megnyilatkozásait, Todea szenátor (Nagy-Románia Párt) ostobaságait. Nyíltan sovíniszta megnyilatkozások hangzottak el. Végül a cikkelyt az iskolai dokumentumokra vonatkozó rész kivételével elfogadható formában szavazták meg. (Brassói Lapok szept. 5.)

Szeptember 5. 1990-hez viszonyítva az 1996-97-es tanévben Romániában 13,3 százalékkal csökkent az óvodások és a tanulók száma. A magyar nyelven tanulóké (és óvodásoké) nagyobb mértékben csökkent: 16,8 százalékkal, azaz 39 754 tanulóval, vagyis a korábbi 235 912 fővel szemben az elmúlt tanévben 196 158-an tanultak magyarul. A magasabb iskolai formák felé haladva mind kevesebb az anyanyelven tanulók aránya: az 1996-97-es tanévben 42 816 magyar óvodás volt, az ország összes óvodásainak 6,5 százaléka, elemi oktatás (1-4. osztály): 67 116 magyar tanuló (országos szinten 4,8 százalék), gimnáziumi oktatás (V-VIII. osztály): 52 771 magyar tanuló (országos szinten 4,7 százalék), líceumi oktatás: 29 604 magyar tanuló (országos arányuk 3,7 százalék), szakoktatás: 3 851 magyar tanuló (országos arányuk 1,1 százalék). (RMSZ szept. 5.)

Szeptember 7. Közös nyilatkozat aláírásával ért véget Székelyudvarhelyen a Kárpát-medence átjárhatóságának elősegítését célul kitűző Kárpát Alpok Alapítvány negyedik tanácskozása, melyet a térség magyar polgármestereinek rendeztek. Az erdélyi polgármestereken kívül Magyarországról, Szlovákiából, Kárpátaljáról és a Vajdaságból is érkeztek résztvevők (NU szept. 9.)

Szeptember 8. Tökés László püspök javaslatára az RMDSZ Bihar megyei szervezetének küldöttgyűlése határozatban fejezte ki megdöbbenését Meciar szlovák kormányfőnek a Szlovákia és Magyarország közötti „önkéntes” lakosságcserére vonatkozó indítványa kapcsán. A határozat szorgalmazza, hogy a magyar kormány hivatalosan utasítsa vissza a szlovák kezdeményezést. (SZ szept. 9.)

Szeptember 11. Gheorghe Funar, Kolozsvár polgármestere zseniálisnak nevezte Meciar szlovák kormányfő javaslatát, és román-magyar lakosságcserét indítványozott: a Tiszántúlra kellene telepíteni az erdélyi magyarokat. (Népszava szept. 12.)

Szeptember 13. Bácsalmáson felavatták a szülőföldjükről elűzött népek emlékművét. Az emlékmű felállításának kezdeményezője Tabajdi Csaba, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára volt. Kötő József beszédében emlékeztetett arra, hogy Erdély lakói nemcsak a kitelepítés tragédiájának sebeit hordozzák, hanem a betelepítés veszélyeit és a népességi összetétel megváltoztatását is. „Ma is kísérthet az »ein Volk, ein Reich« rémálma, a beneși dekrétumok nosztalgiája?” - tette fel a kérdést. ((Új Magyarország szept. 15.; SZ szept. 17.)

Szeptember 14. Emil Constantinescu államelnök Kolozsváron járt. Kijelentette, hogy két lehetőség közül lehet választani: vagy biztosítják a nemzeti kisebbségek számára az anyanyelven történő oktatást, vagy pedig Románia búcsút vesz az európai beilleszkedéstől. A Babeş-Bolyai Tudományegyetemnek meg kellene őriznie multikulturális jellegét, és nem kellene szétválnia magyar, illetve román egyetemre. Szerinte a multikulturális szerkezet példát mutathatna Európának (RMSZ szept. 18.)

Szeptember 16. A Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével tüntették ki a Bukarestben élő Demény Lajos történészt, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagját. A kitüntetés, amelyben a tudós az erdélyi magyar történetírás terén több évtizede végzett kiemelkedő

kutatásaiért részesült, Szőcs Ferenc bukaresti magyar nagykövet adta át. Demény Lajos több könyvben dolgozta fel a székelység történetét. 1990-ben oktatásügyi miniszterhelyettes, majd 1992-ig az RMDSZ szenátora volt. (BN szept. 18.)

Szeptember 18. Sergiu Nicolaescu szenátor nyilatkozott a National lapnak: „Ha Románia nem tesz valamit most, mielőtt Magyarország a NATO tagjává válik, késő lesz. Mert ha Magyarország zsákjai felkerülnek a NATO szekere, tízszer arrogánsabbá és offenzívebbé válik, ami azt jelentené, hogy a legrövidebb időn belül autonóm övezetté nyilvánítanák Erdélyt, s valamivel később pedig, természetes módon, az anyaországhoz csatolnák.” A megoldás szerinte Erdély militarizálása. Erdélyt be kell hálózni katonai egységekkel, laktanyákkal, vagyis a hadsereg súlypontját Erdélybe kell helyezni. „Nem ártana nagyvállalatokat nyitni, amelyekben más vidékekről betelepített munkásokat alkalmaznánk a kisebbségi lakosság »hígítása« érdekében. Amíg nem sikerül szétszórni az erdélyi magyarokat, nem tudjuk őket asszimilálni, leghatékonyabban vegyes házasságokkal (román férfiak, magyar nők), nem mondhatjuk, hogy megszabadultunk az ősi föld elvesztésének kísértetétől.” (NÚ szept. 18.)

Szeptember 24-21. Székelyudvarhelyen ülésezett az RMDSZ Szövetségi Képviselők Tanácsa. Emil Constantinescu államelnöknek és a koalíció felelős politikusainak határozottan fel kell lépniük az ellen a szélsőséges nacionalizmus ellen, amely a Madrid óta eltelt időszakban a romániai közéletben és sajtóban az ellenzéknek köszönhetően felerősödött, fejtette ki beszámolójában Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke. (SZ szept. 22.; RMSZ szept. 23.)

Szeptember 23. A tanügyi törvényt módosító kormányrendelet szenátusi oktatási szakszövetségi vitáján George Pruteanu bizottsági elnök újrászavaztatta a történelem és a földrajz oktatására vonatkozó cikkelyt.

Harmadik próbálkozásra „sikerült” törölnie a kormányrendeletnek a kisebbségek számára kedvező szövegét. Ezen az újabb szavazáson úgy döntöttek, hogy Románia történelmét és földrajzát újból románul kell tanulniuk a kisebbségi iskolák tanulóinak. Markó Béla kijelentette, hogy ez az eljárás mód megalázó az egész bizottság számára, ezért az RMDSZ tiltakozásképpen kivonul. Az RMDSZ bizottsági tagjainak távozása után megszavazták, hogy a líceum utáni szakoktatás csak román nyelvű lehet. A felsőoktatás területén újabb korlátozásokat szavaztak meg: csak csoportokat, részlegeket lehet létesíteni a kisebbségek nyelvén, karokat és önálló kisebbségi felsőfokú intézeteket, egyetemeket nem. (RMSZ szept. 25.) Markó Béla szerint veszélybe került a koalíciós együttműködés, sőt, az RMDSZ-nek a koalícióban való részvétele is. (T szept. 23. 1119.)

Szeptember 22. Vastagh Pál igazságügy-miniszter Valeriu Stoica román igazságügyminiszter meghívására Romániába látogatott. Tárgyalt meghívójával, majd az RMDSZ székházában találkozott az RMDSZ jogász képviselőivel és szenátoraival. Szept. 23-án a két minisztérium együttműködéséről írtak alá megállapodást. (RMSZ szept. 24.)

Szeptember 24. A román kormány vezető ereje, a Kereszténydemokrata Nemzeti Parasztpárt szenátusi és képviselőcsoportja Victor Ciorbea miniszterelnök és a parasztpárti miniszterek jelenlétében megvitatta az RMDSZ-szel kialakult konfliktust, és bizottságot hozott létre az RMDSZ-szel folytatandó tárgyalásokra. Radu Vasile, a Kereszténydemokrata Nemzeti Parasztpárt főtitkára bírálta az RMDSZ „politikai ostobaságát”, amiért ragaszkodik a két vitatott tárgy magyar nyelvű oktatásához. Olyan kompromisszumos megoldást javasolt, hogy a földrajzot magyarul, a történelmet románul tanítsák. Markó Béla kommentálni sem volt hajlandó ezt a változatot, rámutatva, hogy a koalíciós együttműködésről, a kormányprogram betartásáról van szó. (NÚ szept. 26.)

Szeptember 26. Kétnapos hivatalos látogatásra Magyarországra érkezett Victor Babiuc védelmi miniszter. Magyarország és Románia viszonyát nem módosítja, ha Magyarország előbb lesz a NATO tagja, jelentette ki Babiuc. (SZ szept. 29.)

- Október 2. Újra lefestették Marosvásárhelyen a kétnyelvű helynévtáblákat. Mindez az RMDSZ-kongresszus előestéjén történt. (SZ okt. 4.)
- Október 3. Boros Zoltán, a bukaresti tévé magyar adásának főszerkesztője nyílt levélben szólította föl a romániai magyar civil szervezetek és az RMDSZ vezetőit arra, hogy álljanak ki a magyar nyelvű adás csökkentése, kedvezőtlen időpontba helyezése ellen. (SZ okt. 3.)
- Október 3-4. Marosvásárhelyen tartották az RMDSZ V kongresszusát. Az első napon a küldöttek meghallgatták Markó Béla szövetségi elnök, Tőkés László tiszteletbeli elnök és a többi RMDSZ-vezető beszámolóját. Markó Béla szerint a szövetség meg tudott felelni az elmúlt két év kihívásainak. Elfogadhatatlannak nevezte, hogy: „közös döntéseinknek ne vessük alá magunkat”, és hogy különvélemény ürügyén „az egész szövetséget gyengítsük. Tőkés László nyolc pontban foglalta össze javaslatait. (RMSZ okt. 6.; 8.) A második napon elfogadták a szervezeti szabályzat módosítását. A kongresszus Tőkés László nyolcpontos javaslatából ötöt átvett, és az SZKT feladatává tette részletes kidolgozásukat. Ezek a következők aromán-romániai magyar párbeszéd intézményes kereteinek létrehozása, a kisebbségi jogsértések nyomon követésének intézményesítése, magyar-magyar csúcstalálkozó, a Securitate dossziéinak megismerése, a nagyváradi Sulyok István Református Főiskola egyetemmé fejlesztése. (RMSZ okt. 7.)
- Október 6. Szilágycsehen az egyik kétnyelvű helynévfeliratot lefestették, a másikat eltüntették, a harmadikról lekaparták a magyar feliratot, csak a negyedik maradt épen. Újból kiteszik a kétnyelvű feliratot, ha ezt is lefestik, akkor megint állítanak újat, jelentette ki Bálint Géza, Szilágycseh polgármestere. (SZ okt. 7.)
- Október 6. Mezősámsondon megünnepelték a 150 éves református templom felújítását, egyúttal bemutatták a helyi értelmiségiek szerkesztésében, Nagy Pál irodalomkritikus segítségével megjelent falumonográfiát, amely Mezősámsond - múlt és jelen címmel jelent meg. (NÚ okt. 7.)
- Október 7. Első ízben tartották meg a Tövisháti Napok nevű rendezvényt a szilágycsehi Magyar Házban. Baksai Károly, a Tövishát Kulturális Társaság elnöke beköszöntőjében elmondta, hogy a három megye, Szilágy, Szatmár és Máramaros alkotta tájegység hagyományainak ápolását tűzték ki célul. (RMSZ okt. 8.)
- Október 8. Kovács László magyar és Adrian Severin román külügyminiszter Bukarestben megnyitotta a magyar-román alapszerződés értelmében létrehozott kormányközi vegyes bizottságalakuló ülését. (SZ okt. 9.)
- Október 8. Victor Ciorbea miniszterelnök kolozsvári látogatása alkalmával Andrei Marga, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem rektora kijelentette: önálló magyar egyetemre nincs szükség, hiszen a magyar fiatalok anyanyelvi oktatása megoldottnak tekinthető a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen. (SZ okt. 15.)
- Október 11. A Hunyad megyei Marosillyén megkezdődtek a Bethlen Gábor Kollégium fennállásának 375. évfordulója alkalmából tartott ünnepek Bethlen Gábor szülőházánál több mint száz kollégiumi diák és tanár vett részt az emléktábla megkoszorúzásán. Az ünnepeket követően a diákok meglátogatták a dévai várat, a Magna Curiát, Bethlen Gábor fejedelem székhelyét. (T okt. 13., 1031.)
- Október 14. A Mocsáry Lajos Alapítványt a magyarországi Népjóléti Minisztérium hozta létre Lakner Zoltán első kuratóriumi elnök kezdeményezésére 1992-ben. Célja a határon túli magyarok egészségügyi, szociális támogatása. A kuratórium által 1996-ban létrehozott Mocsáry Lajos-díjat 1997-ben Erdélyben Fikó Csaba (Csíkszereda), a Hargita Megyei Mozgássérültek Egyesületének megalapítója kapta. A díjazottak között volt a délvidéki Kopácsi Kettős János református tiszteletes, aki életét a menekültek megsegítésének szenteli, a kárpátaljai régióból pedig Bilics Éva nyugdíjas tanárnő, aki Rahón segíti a rászorulókat. (SZ okt. 14.)

- Október 14. Magyar Bálint művelődés- és közoktatásügyi miniszter a kolozsvári Szabadság című lapnak adott nyilatkozatában elmondta, hogy a határon túli magyarság oktatására szánt pénzeszköz évről évre növekedett. 1995-ben 73 millió forint volt, 1997-ben pedig 145 millió. A magyarországi felhasználás 1995-ben 157 milliót, 1996-ban 193 milliót, 1997 első felében 131 milliót tett ki. Megjelentek a határon túli magyar felsőoktatás támogatásának közvetett formái is, erre mintegy 90 millió forintot költöttek. A kisebbségi magyar közművelődés támogatása is jelentősen növekedett: 1995-ben 71 millió volt, 1997-ben 155 millió. A határon túli magyar színházak támogatása megnégyszereződött: 1996-ban 16 millió forint, 1997-ben 60 millió forint volt. (SZ okt. 14.)
- Október 15. A Királyhágó-melléki Református Egyházkerület hivatalos lapjában, a Partiumi Közlönyben közölte az egyes egyházmegyék és az egész egyházkerület lélekszámváltozásának 1997. első félévi adatait. Az egyházkerületben fél év alatt 1489 fővel fogyatkozott a lélekszám: 2560 temetés volt és mindössze 1071 keresztlő. (Partiumi Közlöny, Nagyvárad okt. 15.)
- Október 16. A román képviselőházban nagy többséggel megszavazták a Helyi önkormányzatok európai chartája ratifikálásáról szóló törvényt, amelyet a szenátus már korábban elfogadott. A charta Constantinescu államelnök megerősítése után Románia számára is törvényerejűvé válik. (T okt. 17. 1135:)
- Október 16. Éjjel újból megrongálták Kolozsvárott a Fogadalmi Máriaszobrot, amelyet az 1738-as pestis megszűnésének emlékére állítottak 1744-ben. Ez volt Kolozsvár első köztéri szobra. (SZ okt. 17.)
- Október 17-19: Az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság hatodik alkalommal szervezte meg az Országos Szakmai Napokat, ezúttal Félixfürdön. A rendezvény fő témájául a környezetbarát technológiákat választották. (NÚ okt. 11:)
- Október 18. A Bethlen Gábor Kollégium (Nagyenyed) fennállásának 375. évfordulója alkalmából tartott megemlékezési ünnepségen felolvasták Virgil Petrescu oktatási miniszter, Tabajdi Csaba államtitkár és Tokay György kisebbségügyi miniszter üzenetét. Kötő József, az RMDSZ ügyvezető alelnöke, enyedi vendiák mondott beszédet. Egy nappal később, október 19-én az iskola udvarán felavatták a kollégium második alapítójaként tisztelt Apafi Mihály fejedelem szobrát; Lőrincz Lehel alkotását. (SZ okt. 20.)
- Október 20. Romániába látogatott Horn Gyula magyar miniszterelnök Tárgyalt Victor Ciorbea miniszterelnökkel, majd helikopteren néhány órás látogatásra Sepsiszentgyörgyre érkezett. A magyar kormányfő eszmecserét folytatott a megye vezetőivel, a téren üdvözölte a helybelieket, este visszatért Bukarestbe. (SZ okt. 21.)
- Október 21. Horn Gyula az RMDSZ vezetőivel találkozott. A megbeszélésen értékelték az elmúlt esztendő eseményeit, ugyanakkor aggodalmukat is kifejezték az utóbbi idők sorozatos magyarellenes és RMDSZ-ellenes támadásai miatt. A sajtónak nyilatkozva Markó Béla szólt arról is, hogy e támadásokkal az ellenzék megpróbálja megrontani a koalíciós partnerek közötti viszonyt. Horn Gyula sajtótájékoztatóján elmondta, hogy Victor Ciorbea szerint folynak az előkészületek egy magyar fakultás megnyitására a Babeş-Bolyai Tudományetemen, és a román kormány önálló magyar egyetem felállításának gondolatával is foglalkozik. A kettős állampolgárság kérdése nem időszerű, állapította meg Horn Gyula. Constantinescu elnök szintén fogadta a magyar kormányfőt. A tárgyalások végén a két miniszterelnök közös sajtótájékoztatót tartott. A két kormányfő egyetértett abban, hogy új magyar egyetemet kell létesíteni Romániában, tudomásul véve a Babeş-Bolyai Tudományegyetem multikulturális helyzetét. Az új magyar egyetem egy másik erdélyi városban létesülne. (SZ okt. 22.)
- Október 23. Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke és Takács Csaba ügyvezető elnök aláírásával az RMDSZ közleményt adott ki. Ebben határozottan kiállt az önálló magyar egyetem létrehozása mellett, amelyet nem lehet szembehelyezni a Babeş-Bolyai Egyetemen

belüli magyar tagozat kialakításával. A közlemény szerint „az önálló magyar tudományegyetem működtetéséhez a legalkalmasabb helyszín Kolozsvár, függetlenül az egyetem létrehozásának a módjától”. (T okt. 23. 1139.)

Október 24-26. Nagybányán Erdély első középiskolája, a Schola Rivulina megalakulásának 450. évfordulóját ünnepelték. Október 25-én a református templomban ünnepi ökumenikus istentiszteletet tartottak, majd bemutatták a helyi EMKE-szervezet és a városban működő Misztótfalusi Közművelődési Egyesület legújabb kiadványát (Évek és iskolák EMKE-füzetek 12-14-es összevont szám), amely a nagybányai magyar nyelvű középfokú oktatás 450 évének történetét dolgozza fel. Többévi kérvényezés után végre engedélyezték Nagybányán a magyar V XII. osztályos középiskola létrehozását. Az új középiskola a város nagy szülőtte, Németh László nevét veszi fel. (RMSZ okt. 25.; 29.) Kolozsváron tartották a Kolozsvári Magyar Diákszövetség, az Ifjúsági Keresztyén Egyesület, az Országos Dávid Ferenc Egylet és a Magyarok Világszövetségének Erdélyi Társasága közös rendezésében a Magyar Ifjak Világfóruma Erdélyi Társaságának alakuló ülését, amelyen 15 erdélyi magyar ifjúsági szervezet vett részt. Elfogadták a MIVET alapszabályzatát, és megválasztották vezetőségét. A MIVET a világban szétszórt magyarság lelki, szellemi, kulturális és gazdasági közeledése, továbbá a magyarsággal együtt élő népekhez fűződő kapcsolatok erősítése céljából alakult meg. (RMSZ okt. 29.)

Október 26. Az RMDSZ Kolozs megyei szervezete állásfoglalást adott ki az egyetem kérdésében. „Az erdélyi magyar közösség alulírott képviselői követeljük -az RMDSZ programjának, legutóbbi kongresszusi határozatainak, valamint az 500 000 aláírással hitelesített tanügyi törvénytervezetének szellemében, hogy az RMDSZ országos vezetősége kezdje meg azonnal a tárgyalásokat az illetékes román hatóságokkal a kolozsvári székhelyű, önálló, magyar tannyelvű egyetemi oktatás beindításáról” olvasható az állásfoglalásban. Az állásfoglalást eddig 193-an írták alá, köztük Tempfli József püspök, Tőkés László püspök, Mózes Árpád evangélikus püspök, Szabó Árpád unitárius püspök, az RMDSZ egyes országos és Kolozs megyei tisztségviselői, SZKT-és SZET-tagok, jelenlegi és nyugalmazott egyetemi tanárok, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, az EMKE, az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége, írók, képzőművészek, színészek, újságírók, folyóirat- és tévéfőszerkesztők. (SZ okt. 27.)

Október 29. Tőkés László állásfoglalást adott közre, amely szerint Magyarország és Románia kormányfői az RMDSZ vezetőinek előzetes beleegyezése nélkül tervezik egy Kolozsváron kívüli önálló állami magyar egyetem létrehozását, lemondva a törvényellenesen megszüntetett Bolyai Tudományegyetemről. Tőkés László hangsúlyozta, hogy a nagyváradi Sulyok István Főiskola egyetemmé fejlesztése nem érinti a Bolyai Tudományegyetem helyreállításának ügyét. A püspök leszögezte: a kolozsvári egyetemről a nemzeti közösség nevében senkinek sincs joga lemondani. (SZ okt. 29.)

Október 31. Budapesten a Magyar Országos Levéltárban bemutatták Jakó Zsigmond kolozsvári történészprofesszor Társadalom, egyház, művelődés című tanulmánykötetét. Jakó Zsigmond elmondta: immár az erdélyi magyar tudományosság maradványai is veszélyben vannak, megmentésükre csak akkor van mód, ha integrálódhatnak a magyar tudomány egészébe. (Népszava nov. 1.)

November 3. Ismeretlen tettesek betörték az RMDSZ Kolozs megyei székházába. Nem tudták felfeszíteni a könyvelőség ajtaja előtti vasrácsot, a nyomdát és a mellékhelyiségeket feldúlták, a berendezést összetörték. (SZ nov. 4.)

November 7. Nagyszalontán már hatodszor mázolták le a kétnyelvű helységnévtábla magyar feliratát. (RMSZ nov. 8:)

November 12. George Pruteanu szenátor törvényjavaslatot jegyeztetett be a parlamentben a román nyelv védelméről. A javaslat hasonló a szlovák és az ukrán nyelvtörvényhez, amelynek értelmében minden közhasznú, idegen nyelvű közlést kötelezően el kell látni román nyelvű ismertetéssel mind az írott, mind a beszélt propagandában. A rendelet

megszegőit pénzbüntetéssel sújtják A nyelvőrsggel a polgármesteri hivatalokat ruháznák fel. (RMSZ nov. 13.)

November 13-14. Debrecenben tartották meg a Környező Országok Magyar Tudományos Műhelyeinek 3. Fórumát. A külföldi magyar tudományosságnak ezt a formáját Berényi Dénes akadémikus javaslatára szervezték meg. A találkozót kétévente tartják. A Berényi Dénes által vezetett Magyar Tudományosság Külföldön MTA Elnöki Bizottsága azzal a céllal jött létre, hogy előmozdítsa a külföldön élő magyar kutatók együttműködését, és integrálja a külföldi magyar tudományos műhelyeket a magyar tudományos életbe. Az erdélyi magyar tudományos munkát Benkő Samu, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke ismertette. (A Hét, Bukarest dec. 11.)

November 15. Tökés László közleményt adott ki a tanügyi törvény módosításával kapcsolatos különvéleményéről, mely szerint a kedvező törvénymódosítások bármelyikéről való lemondás nem „»kompromisszumos megoldást«, hanem jogfeladást jelentene, az anyanyelvhasználat és az anyanyelvi oktatás ügye pedig „nem képezhetik alku tárgyát”. (RMSZ nov. 15.)

November 20. Folytatódott a szenátusban a tanügyi törvényt módosító 36/1997-es számú sürgősségi kormányrendelet általános vitája. Az RMDSZ álláspontját támogatta Laurentiu Ulici, a Román Írószövetség elnöke, a Románia Alternatívája Párt szenátora. Markó Béla kifejtette, hogy a romániai magyarság nemcsak saját, hanem az itt élő többi nemzetiség érdekében is fellép, amikor a kisebbségi jogok helyreállításáért száll síkra. Verestóy Attila frakcióvezető elmondta: a romániai politikai pártok elfogadták a román-magyar alapszerződést, és itt mégis kilencszer hallottuk Magyarországot mint minden rossz kútfejét fölemlegetni, mondta. (RMSZ nov. 21. 1160.)

November 21. Kaposváron a Kárpát-medencei Ifjak Szabadegyetemét életre hívó három szervezet (Együttélés Ifjúsági Csoportja, Fidelitas, Kolozsvári Magyar Diákszövetség) és több más kárpát-medencei ifjúsági szervezet (MISZSZ, Országos Magyar Diákszövetség, Ifjúsági Keresztyén Egyesület, Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet) közös nyilatkozatot adott ki. Ebben kifejtették, hogy a térségbeli magyar fiataloknak szükségük van élő kapcsolat kiépítésére a nemzeti értékek és hagyományok ápolása érdekében. (RMSZ nov. 26.)

November 22. Sokan elzarándokoltak Adyfalvára, azaz Érmindszentre, a költő szülőfalujába, hogy tisztelegjenek emléke előtt halálának 120. évfordulója alkalmából. A Kárpát-medence minden részéből érkeztek, Pozsonytól Nagybecskerekig, Kassától Aradig, Pápától Kézdivásárhelyig. (RMSZ nov. 26.; Szatmári Friss Újság, Szatmárnémeti nov. 24.)

November 24. Véget ért a szenátusban a tanügyi törvényt módosító 36/1997. számú sürgősségi kormányrendelet általános vitája, majd megkezdődött a szakaszonkénti vita. Az általános vitában az RMDSZ-frakció nevében Frunda György, Markó Béla és Verestóy Attila történelmi adatokkal érvelt annak bizonyítására, hogy a kisebbségek anyanyelvi oktatásának régi hagyományai vannak Romániában. (T nov. 25. 1162.)

November 25. A szenátusban éles szópárbajok jellemezték az oktatási törvényt módosító sürgősségi kormányrendelet vitáját. Frunda György bemutatta, hogy milyen volt a román nyelvű oktatás a történelmi Magyarországon. George Pruteanu, az oktatási bizottság parasztpárti elnöke nagy beszédet tartott, kifejtve, hogy neki kék sárga-piros vér folyik az ereiben, majd az RMDSZ szenátorait vette sorra, mindegyiküket jellemezte, egyértelműen kétségbe vonta Románia iránti hűségüket, hazugsággal és manipulációval vádolta őket. (RMSZ nov. 27.)

November 25. Constantinescu államfő a szenátus ülésével egy időben azt hangsúlyozta, hogy minden koalíciós pártnak, tehát a Parasztpártnak és az RMDSZ-nek is magának kell vállalnia döntéseiért a felelősséget, és jelezte, hogy a vita jelenlegi szakaszában nem kíván részt venni. (RMSZ nov. 28.)

- November 25. Miközben a romániai magyar sajtó sorvadozik a kinyomtatott példányszámok tekintetében, újabb és újabb lapok látnak napvilágot. Megjelent a Székelyföld, Hargita Megye Tanácsa által indított kulturális folyóirat első száma, főszerkesztője Ferenczes István. (Erdélyi Napló, Nagyvárad nov. 25.)
- November 26. Bukarestben román-ukrán-lengyel csúcsertekezlet volt. Emil Constantinescu, Leonyid Kucsma és Alekszander Kwasniewski a román államfő által az év elején kezdeményezett háromoldalú együttműködés kereteiről tárgyalt egy nem hivatalos munkamegbeszélésen. Constantinescu hangsúlyozta, hogy Románia diplomáciájában nagy fontosságot tulajdonít a háromoldalú együttműködésnek, ilyen kezdeményezésekkel „kívánja növelni saját országa és a térség biztonságát. (SZ nov. 27.)
- November 28. Nagybányán ismeretlenek piros festékekkel mázolták be Lendvay Márton színművész 1900-ban állított szobrát, két nappal később pedig Nicolae Iorga román államférfi szobrát öntötték le szürke és fehér festékekkel. A helyi román lapok csak az utóbbiról számoltak be felháborodva, rendőrséggel és titkosszolgálatlal fenyegetőzve. (RMSZ dec. 3.)
- November 29. Kolozsvárott tartotta éves közgyűlését az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE). Az egyesület nyilatkozatában állást foglalt a magyar egyetem kérdésében. A dokumentum rámutatott arra, hogy „a sok évszázados tudományos és kulturális hagyományok és a modern elvárások ismeretében e magyar egyetemnek nem lehet más székhelye, mint Kolozsvár. Ezen túlmenően szükségesnek tartják a magyar nyelvű művészeti, műszaki, jogi, közgazdasági és mezőgazdasági oktatás megoldását, valamint a magyar nyelvű orvosképzés megerősítését. (SZ dec. 3.)
- December 2. Victor Ciorbea miniszterelnök ismertette a román kormány új összetételét. A kormányátalakítás céljaként a reform gyorsítását, a kormányzati fegyelem erősítését, a hatékonyság növelését jelölte meg. Az új miniszterek között van a közoktatási miniszter: Andrei Marga, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem rektora. (RMSZ dec. 4.)
- December 4. Az RMDSZ képviselőházi frakciója határozattervezetet nyújtott be a két ház állandó bizottságához. A beadvány indoklásában a frakció aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a politikai közéletben etnikai és vallási ellentéteket, nacionalista, kisebbségellenes és idegengyűlölő érzelmeket szító akciók nyertek teret az utóbbi időben. (T dec. 5. 1169.)
- December 8. Székelyudvarhelyre érkezett népes küldöttség élén Remus Opris, a román kormány főtitkára, hogy a helyszínen sürgessen megoldást az úgynevezett cserehádi ingatlan kérdésére. Opris kíséretében apácák is érkeztek a helyszínre. Remus Opris utasítására reggel levették a pecsétet a jogvita tárgyát képező úgynevezett cserehádi ingatlanról, és behatoltak oda a Szeplőtelen Szív görög katolikus apácarend tagjai, akik teherautókkal bútorokat, ruhaneműt és nagy mennyiségű élelmiszert hoztak magukkal. (Udvarhelyi Híradó, Székelyudvarhely dec. 9.) December 9-re virradó éjszaka tovább éleződött a székelyudvarhelyi helyzet, Remus Opris csendőri és rendőri erőket vezényelt a városba. A rendőrök biztosították az apácák zavartalan beköltözését, a bútorok, konyhafelszerelések behordását, a székelyudvarhelyieket viszont távozásra szólították fel. (Udvarhelyi Híradó Székelyudvarhely dec. 11.)
- December 9. A szenátusban folytatták az oktatási törvényt módosító sürgősségi kormányrendelet szakaszonkénti vitáját. Megszavazták a tanügyi bizottság javasolta módosítást a történelem és földrajz román nyelvű oktatására vonatkozóan, majd a plénum az egyetemi és főiskolai oktatásra, valamint az anyanyelvi karok létesítésére vonatkozó cikkely eredeti változatát titkos szavazással - szavazattöbbséggel - elvetette. Mivel a koalíciós partnerek minden koalíciós egyezséget felrúgtak, ezért az RMDSZ szenátorai kivonultak a szenátus munkálatairól, és Markó Béla szövetségi elnök a frakció rögtönzött sajtóértekezletén bejelentette, hogy konzultációra visszahívja a kormány üléséről az RMDSZ minisztereit, akiknek kormányzati tevékenységét az RMDSZ meghatározatlan időre felfüggeszti. (T dec. 9. 1171.)

December 10. Emil Constantinescu fogadta az RMDSZ küldöttségét. Az oktatási törvényt módosító sürgősségi kormányrendelet december 9-i szenátusbeli vitája és egyes cikkelyek megszavazása nyomán válságos helyzet alakult ki, mert az RMDSZ felfüggesztette minisztereinek politikai tevékenységét. Constantinescu kijelentette, nem lesz hajlandó olyan oktatási törvényt aláírni, amely nem teszi lehetővé a kisebbségek nyelvén egyetemek és fakultások létrehozását. Az RMDSZ vezetői az államelnöknek is kifejtették, hogy a koalíciós pártok vezetőitől is határozott fellépést várnak a magyarellenes és kisebbségellenes megnyilatkozások visszaverésében. A Székelyudvarhelyen kialakult helyzet kapcsán az államfő egyetértett abban, hogy a csereháti intézmény eredeti rendeltetését - nevezetesen, hogy az a székelyudvarhelyi fogyatékos gyerekek iskolája legyen - meg kell őrizni, és hogy az érintett felek közti egyeztetéssel ki kellene alakítani egy, az intézményt felügyelő közös igazgatótanácsot. (T dec. 10. 1172.)

December 10. Az önkormányzatok szerepe egy hátrányos helyzetű térség fejlesztésében címmel háromnapos önkormányzati konferenciát rendeztek Csíkszeredában, a Határon Túli Magyarok Hivatala szervezésében. A HTMH immár nyolcadik alkalommal rendez hasonló konferenciát más-más színhelyeken, Magyarországon és a környező országokban. (T dec. 11. 1173.)

December 11. A Magyarok Világszövetsége közleményben fordul Európa és a világ kormányaihoz: szólítsák fel Románia felelős vezetőit a nemzetközi és kétoldalú szerződésekben vállalt kötelezettségei betartására, különösen a kisebbségi közösségek jogainak érvényesítésére. Az MVSZ felhívja a figyelmet arra, hogy a feszültség Székelyudvarhelyen a tetőfokára hágott. A helyhatóság vezetőinek „hetek óta tartó zaklatása és fenyegetése után a nyílt erőszak bevetése ellenőrizhetetlen indulatokba csaphat át. (RMSZ dec. 13-14.)

December 11-13. Kolozsváron tartották a Szövetségi Képviselők Tanácsa és az erdélyi magyar egyházak, valamint a romániai magyar értelmiség és a civil társadalom képviselőit tömörítő Szövetségi Egyeztető Tanács együttes ülését, amely az RMDSZ kormányzati részvételének jövőjéről tanácskozott. Markó Béla két időszakot különböztetett meg a koalíció működésében: az elsőt „viszonylag harmonikus együttlét” jellemezte, beleértve a kisebbségi kérdés megoldására tett lépéseket. Ekkor született a két sürgősségi kormányrendelet az oktatás és a helyi közigazgatás kérdésében, amelyek most parlamenti jóváhagyásra várnak. A második időszakra, amely a madridi NATO-döntés utáni hónapokra esik, a korábbi eredmények megkérdőjelezése és a nacionalizmus felerősödése jellemző. Az RMDSZ felfüggesztette minisztereinek politikai részvételét a kormányban, de ezt követően is folytatta a megoldás keresését, és több ígéretet kapott mind a koalíciós pártoktól, mind az államfőtől a sürgősségi kormányrendelet megváltoztatását illetően.

December 13. Az erdélyi magyar történelmi egyházak vezetői nyílt levelükben arra szólították fel a görög katolikus egyház elöljáróit, hogy vállaljanak közvetítő szerepet a kötelékükbe tartozó Szeplőtelen Szív apácarend és a székelyudvarhelyi önkormányzat között a Csereháton épített gyermekmenhellyel kapcsolatban, és ehhez felajánlották „békességteremtő szolgálatukat”. Levelükben a főpapok leszögezték: hosszú ideje mélységes aggodalommal kísérik figyelemmel a bonyodalmakat, és aggasztó fordulatnak tekintik, hogy Remus Opris kormányfőtitkár közreműködésével, „bármely törvényes alap nélkül, karhatalmi erők segédletével apácák hatoltak be' a menhely épületébe, és „rajtaütésszerű, erőszakos módon, önhatalmulag birtokba vették azt”. (RMSZ dec. 13-14.)

December 14-15. Markó Béla sajtóértekezleten jelentette be, hogy a Romániai Magyar Demokrata Szövetség kolozsvári tanácskozása nagy többséggel olyan határozatot fogadott el, amely a további koalíciós együttműködés feltételeit fogalmazza meg. Az RMDSZ Szövetségi Képviselő Tanácsa és Egyeztető Tanácsa határozatokat fogadott el a koalíciós együttműködésről, az anyanyelvi oktatásról, egyes magyar- és kisebbségellenes

megnyilvánulásokról, a romániai magyar egyházakat ért támadásokról és jogsérelmekről, a magyar-magyar csúcstalálkozó folytatásáról, valamint a jogsérelmekkel kapcsolatos jelentés elkészítéséről. (SZ dec. 16. A határozatok szövegét közli: T dec. 15. 1175.)

- December 17. Románia 2001-ig szeretne a NATO, 2005-ig pedig az Európai Unió tagjává válni. Ezt a nemzeti célt fogalmazta meg bonni tárgyalásait lezáró sajtóértekezletén Emil Constantinescu. Hiba volt, hogy Romániát nem vonták be a NATO bővítésének első körébe-jelentette ki a román államfő egy nappal azután, hogy a brüsszeli NATO-központban Lengyelország, Csehország és Magyarország külügyminisztere aláírta az 1999-es csatlakozásról szóló jegyzőkönyvet. Constantinescu abban bízik, hogy 1999-ben országával is megkezdik a csatlakozási tárgyalásokat. (Háromszék, Sepsiszentgyörgy dec. 18.)
- December 21. Székelyudvarhelyen, a művelődési ház előtt felállították Tomcsa Sándor mellszobrát, Székely József helyi szobrászművész alkotását. Száz esztendeje született a jeles drámaíró, ismert humorista. (RMSZ dec. 23.)

Összeállította: *Udvardy Frigyes*